

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (πέμπτο τμήμα)
της 1ης Απριλίου 1993*

Στις συνεκδικαζόμενες υποθέσεις C-260/91 και C-261/91,

που έχει ως αντικείμενο αιτήσεις του Tribunal Económico Administrativo Central de Madrid προς το Δικαστήριο, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 177 της Συνθήκης ΕΟΚ, με τις οποίες ζητείται, στο πλαίσιο των διαφορών που εκκρεμούν ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου μεταξύ

Diversint SA,

Iberlacta SA

και

Administración Principal de Aduanas de la Junquera,

η έκδοση προδικαστικής απόφασης ως προς το κύρος της αναδρομικότητας του τελευταίου εδαφίου του άρθρου 3 του κανονισμού (ΕΟΚ) 744/87 της Επιτροπής, της 16ης Μαρτίου 1987, ο οποίος τροποποίησε τον κανονισμό (ΕΟΚ) 805/86, που καθιέρωσε έναν φόρο στο μετουσιωμένο αποκορυφωμένο γάλα σε σκόνη προελεύσεως Ισπανίας και θέσπισε παρέκκλιση από τις διατάξεις του κανονισμού (ΕΟΚ) 1378/86 όσον αφορά τα εξισωτικά ποσά «προσχωρήσεως» στις συναλλαγές με την Ισπανία (ΕΕ L 75, σ. 14),

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πέμπτο τμήμα),

συγκείμενο από τους G. C. Rodríguez Iglesias, πρόεδρο τμήματος, R. Joliet, J. C. Moitinho de Almeida, F. Grévisse και D. A. O. Edward, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: C. Gulmann

γραμματέας: L. Hewlett, κύρια υπάλληλος διοικήσεως,

λαμβάνοντας υπόψη τις γραπτές παρατηρήσεις που κατέθεσαν:

* Γλώσσα διαδικασίας: η ισπανική.

- οι εταιρίες Diversinte SA και Iberlacta SA, εκπροσωπούμενες από τους Erik H. Rijnsacker Hordijk, δικηγόρο Άμστερνταμ (Κάτω Χώρες) και H. J. Bronkhorst, δικηγόρο στο Hoge Raad der Nederlanden,

- η Ελληνική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τους Βασίλειο Κοντόλαμο, πάρεδρο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους, και Ιωάννη Χαλκιά, δικαστικό αντιπρόσωπο στο Νομικό Συμβούλιο του Κράτους,

- η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από τον José Luis Iglesias Buhigues, νομικό σύμβουλο,

έχοντας υπόψη την έκθεση ακροατηρίου,

αφού άκουσε τις προφορικές παρατηρήσεις των εταιριών Diversinte SA και Iberlacta SA, της Ελληνικής Δημοκρατίας και της Επιτροπής, κατά τη συνεδρίαση της 11ης Νοεμβρίου 1992,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 3ης Δεκεμβρίου 1992,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

- 1 Με αποφάσεις της 2ας Οκτωβρίου 1991, οι οποίες περιήλθαν στο Δικαστήριο στις 14 Οκτωβρίου 1991, το Tribunal Económico Administrativo Central de Madrid υπέβαλε, δυνάμει του άρθρου 177 της Συνθήκης ΕΟΚ, ένα προδικαστικό ερώτημα ως προς το κύρος της αναδρομικότητας του τελευταίου εδαφίου του άρθρου 3 του κανονισμού (ΕΟΚ) 744/87 της Επιτροπής, της 16ης Μαρτίου 1987, ο οποίος τροποποίησε τον κανονισμό (ΕΟΚ) 805/86, που καθιέρωσε έναν φόρο στο μετουσιωμένο αποκορυφωμένο γάλα σε σκόνη προελεύσεως Ισπανίας και θέσπισε παρέκκλιση από τις διατάξεις του κανονισμού (ΕΟΚ) 1378/86 όσον αφορά τα εξισωτικά ποσά «προσχωρήσεως» στις συναλλαγές με την Ισπανία (ΕΕ L 75, σ. 14).

- 2 Τα ερωτήματα αυτά ανέκυψαν στο πλαίσιο δικών δύο εταιριών ισπανικού δικαίου, της Diversinte και της Iberlacta και της Administración Principal de Aduanas de la Junquera (στο εξής: τελωνειακή διοίκηση).
- 3 Μεταξύ της 28ης Φεβρουαρίου και της 2ας Μαρτίου 1987, η Iberlacta εξήγαγε, στην Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας, 207 τόνους μετουσιωμένου γάλακτος σε σκόνη με περιεκτικότητα σε λιπαρά 12 %, προκειμένου να χρησιμοποιηθεί σε ζωοτροφές. Μεταξύ της 3ης και της 5ης Μαρτίου 1987, η Diversinte εξήγαγε προς την ίδια χώρα 120 τόνους ενός παρόμοιου προϊόντος με περιεκτικότητα όμως σε λιπαρά 18 %.
- 4 Στις 17 Μαρτίου 1987 δημοσιεύθηκε στην *Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων* ο επίδικος κανονισμός. Κατά τον κανονισμό αυτόν, φόρος ο οποίος, δυνάμει του κανονισμού (ΕΟΚ) 805/86 της Επιτροπής, της 19ης Μαρτίου 1986, που καθιέρωσε έναν φόρο στο μετουσιωμένο αποκορυφωμένο γάλα σε σκόνη προελεύσεως Ισπανίας (ΕΕ L 75, σ. 14), όπως αυτός τροποποιήθηκε με τον κανονισμό (ΕΟΚ) 3956/86 της Επιτροπής, της 23ης Δεκεμβρίου 1986 (ΕΕ L 365, σ. 57), βάρυνε μέχρι τότε την εξαγωγή εκτός Ισπανίας του αποκορυφωμένου γάλακτος εισαγόμενου σ' αυτό το κράτος μέλος και μετουσιωμένου σύμφωνα με τις διατάξεις που είχαν εφαρμογή πριν από την 1η Μαρτίου 1986 στη χώρα αυτή επεκτάθηκε σε όλο το γάλα σε σκόνη — ασχέτως της περιεκτικότητάς του σε λιπαρά — μετουσιωμένο σύμφωνα με τις ίδιες διατάξεις και εξαγόμενο από την Ισπανία αφού είχε εισαχθεί σ' αυτήν. Το τελευταίο εδάφιο του άρθρου 3 του κανονισμού αυτού όριζε ως ημερομηνία ενάρξεως της εφαρμογής του την 12η Φεβρουαρίου 1987.
- 5 Σε εκτέλεση αυτού του κανονισμού η τελωνειακή διοίκηση κάλεσε την Diversinte και την Iberlacta να εξοφλήσουν αυτόν τον φόρο, πράγμα το οποίο αυτές έπραξαν, αμφισβητώντας όμως συγχρόνως το κύρος του. Συγκεκριμένα, σύμφωνα με τις εταιρίες, ο ένδικος κανονισμός ήταν άκυρος διότι ήταν αναδρομικός, χωρίς να πληροί τις προϋποθέσεις υπό τις οποίες το Δικαστήριο δέχεται την αναδρομικότητα.
- 6 Οι δύο εταιρίες έφεραν, κατά συνέπεια, την υπόθεση στο Tribunal Económico Administrativo Provincial de Gerona (Ισπανία) σε πρώτο βαθμό και στο Tribunal Económico Administrativo Central de Madrid κατ' έφεση.

- 7 Το τελευταίο αυτό δικαστήριο αποφάσισε να αναστείλει τη διαδικασία και ζήτησε από το Δικαστήριο «να αποφανθεί επί του κύρους του κανονισμού (ΕΟΚ) 744/87 της Επιτροπής, της 16ης Μαρτίου 1987, το τελευταίο εδάφιο του άρθρου 3 του οποίου προβλέπει την εφαρμογή του αναδρομικώς», με την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως.
- 8 Στην έκθεση ακροατηρίου αναπτύσσονται διεξοδικώς το ιστορικό της διαφοράς της κύριας δίκης, η εξέλιξη της διαδικασίας και οι γραπτές παρατηρήσεις που κατατέθηκαν στο Δικαστήριο. Τα στοιχεία αυτά της δικογραφίας δεν επαναλαμβάνονται κατωτέρω παρά μόνο καθόσον απαιτείται για τη συλλογιστική του Δικαστηρίου.

Επί του κύρους της αναδρομικότητας του επίδικου κανονισμού

- 9 Όπως ορθώς υπενθυμίζει το αιτούν δικαστήριο, από την πάγια νομολογία του Δικαστηρίου προκύπτει ότι, κατά γενικό κανόνα, εάν η ημερομηνία ενάρξεως της ισχύος μιας κοινοτικής πράξεως προσδιορίζεται σε ημερομηνία προγενέστερη της ημερομηνίας δημοσίευσής της, υπάρχει αντίθεση με την αρχή της ασφάλειας των εννόμων καταστάσεων, μπορεί δε, κατ' εξαίρεση, να έχουν άλλως τα πράγματα, οσάκις το απαιτεί ο σκοπός που πρέπει να επιτευχθεί και οσάκις η δικαιολογημένη εμπιστοσύνη των ενδιαφερομένων τυγχάνει του δέοντος σεβασμού (βλ. ως πιο πρόσφατη την απόφαση της 11ης Ιουλίου 1991, C-368/89, Crispoltoni, Συλλογή 1991, σ. I-3695, σκέψη 17).
- 10 Πρέπει πάντως να υπομνηστεί ότι, μολοντί, σύμφωνα μ' αυτή τη νομολογία, δεν αποκλείεται οπωσδήποτε το αναδρομικό αποτέλεσμα των κοινοτικών αποφάσεων, οι αποφάσεις που έχουν τέτοιου είδους αποτέλεσμα πρέπει να περιέχουν στις αιτιολογίες τους τις ενδείξεις που δικαιολογούν το επιδιωκόμενο αναδρομικό αποτέλεσμα (βλ. διάταξη της 1ης Φεβρουαρίου 1984, 1/84 R, Pford κατά Επιτροπής, Συλλογή 1984, σ. 423, σκέψη 19).
- 11 Συγκεκριμένα, όπως έχει ήδη αποφανθεί το Δικαστήριο με την απόφασή του της 14ης Φεβρουαρίου 1990, C-350/88, Delacre κ.λπ. κατά Επιτροπής (Συλλογή 1990, σ. I-395, σκέψη 15), η αιτιολογία την οποία απαιτεί το άρθρο 190 της Συνθήκης ΕΟΚ έχει ως σκοπό να επιτρέπει στους ενδιαφερομένους να γνωρίζουν τους λόγους που δικαιολογούν τη λήψη του μέτρου, προκειμένου να υπερασπίσουν τα δικαιώματά τους, και στο Δικαστήριο να ασκεί τον έλεγχό του. Συνεπώς, πρέπει να εμφανίσει, σαφώς και απεριοφράστως, τη συλλογιστική της κοινοτικής αρχής η οποία εκδίδει την προσβαλλομένη πράξη.

- 12 Πρέπει κατά συνέπεια να αναγνωρισθεί ότι ο ένδικος κανονισμός της 16ης Μαρτίου 1987 δεν εξηγεί πουθενά γιατί ενεργεί αναδρομικώς από τις 12 Φεβρουαρίου 1987. Η τέταρτη αιτιολογική σκέψη του, συγκεκριμένα, περιορίζεται στο «ότι, προκειμένου να αποφευχθεί η ανάπτυξη κερδοσκοπικών κινήσεων για το προϊόν που αποτελεί αντικείμενο του παρόντος κανονισμού, πρέπει να εφαρμοστούν επειγόντως οι σχετικές διατάξεις αυτού». Αυτή η αιτιολογική σκέψη επιτρέπει να γίνει καλύτερα κατανοητό γιατί ο κανονισμός είναι αμέσως εφαρμοστέος. Δεν προσδιορίζει τους λόγους για τους οποίους ο φόρος πρέπει να βαρύνει τους επιχειρηματίες που εξήγαγαν μη αποκορυφωμένο γάλα τον προηγούμενο της εκδόσεως του κανονισμού μήνα.
- 13 Αυτές οι ασάφειες δεν επιτρέπουν στο Δικαστήριο να ελέγξει γιατί η αναδρομικότητα ήταν δικαιολογημένη από τον σκοπό του κανονισμού και αν η δικαιολογημένη εμπιστοσύνη των επιχειρηματιών, τους οποίους αφορά, έτυχε σεβασμού.
- 14 Υπό τις προϋποθέσεις αυτές, πρέπει να αναγνωρισθεί ότι ο ένδικος κανονισμός δεν πληροί την προϋπόθεση της αιτιολογήσεως που τίθεται από το άρθρο 190 της Συνθήκης ΕΟΚ.
- 15 Επομένως, στο εθνικό δικαστήριο πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το τελευταίο εδάφιο του άρθρου 3 του κανονισμού (ΕΟΚ) 744/87 της Επιτροπής, της 16ης Μαρτίου 1987, ο οποίος τροποποίησε τον κανονισμό (ΕΟΚ) 805/86 που καθιέρωσε έναν φόρο στο μετουσιωμένο αποκορυφωμένο γάλα σε σκόνη προελεύσεως Ισπανίας και θέσπισε παρέκκλιση από τον κανονισμό (ΕΟΚ) 1378/86, όσον αφορά τα εξισωτικά ποσά «προσχωρήσεως» στις συναλλαγές με την Ισπανία, είναι άκυρο, καθόσον ορίζει ότι αυτός ο κανονισμός εφαρμόζεται από τις 12 Φεβρουαρίου 1987.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 16 Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν η Ελληνική Κυβέρνηση και η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, οι οποίες κατέθεσαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, δεν αποδίδονται. Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπύπτοντος που ανέκλυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πέμπτο τμήμα)

κρίνοντας επί του ερωτήματος που του υπέβαλε με αποφάσεις της 2ας Οκτωβρίου 1991 το Tribunal Económico Administrativo Central de Madrid, αποφαινεται:

Το τελευταίο εδάφιο του άρθρου 3 του κανονισμού (ΕΟΚ) 744/87 της Επιτροπής, της 16ης Μαρτίου 1987, ο οποίος τροποποίησε τον κανονισμό (ΕΟΚ) 805/86 που καθιέρωσε έναν φόρο στο μετουσιωμένο αποκορυφωμένο γάλα σε σκόνη προελεύσεως Ισπανίας και θέσπισε παρέκκλιση από τον κανονισμό (ΕΟΚ) 1378/86, όσον αφορά τα εξισωτικά ποσά «προσχωρήσεως» στις συναλλαγές με την Ισπανία, είναι άκυρο, καθόσον ορίζει ότι αυτός ο κανονισμός εφαρμόζεται από τις 12 Φεβρουαρίου 1987.

Rodríguez Iglesias

Joliet

Moitinho de Almeida

Grévisse

Edward

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο την 1η Απριλίου 1993.

Ο Γραμματέας

Ο Πρόεδρος του πέμπτου τμήματος

J.-G. Giraud

G. C. Rodríguez Iglesias